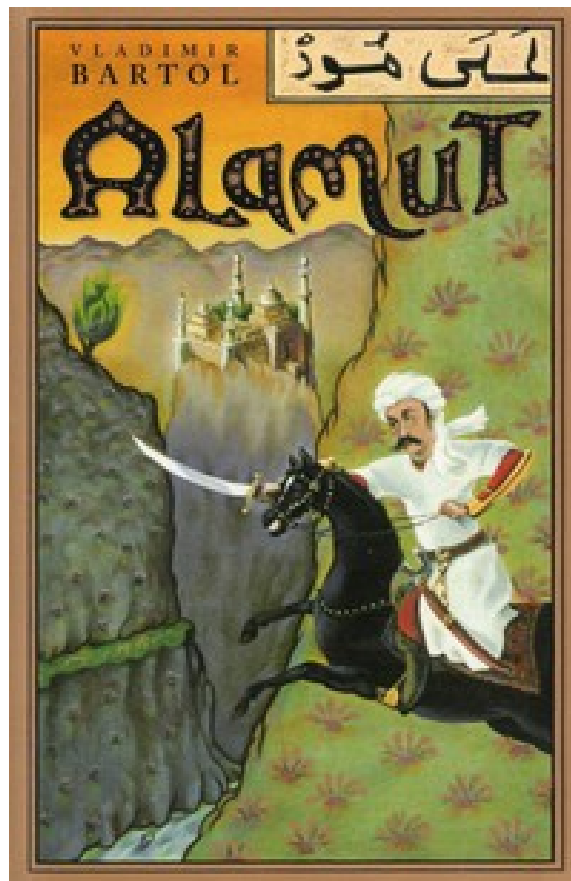

Zavod sv. Stanislava
Škofijska klasična gimnazija
Šentvid nad Ljubljano

Vladimir Bartol: Alamut

Referat pri predmetu slovenščina

Šolsko leto: 2012/13

Ljubljana, 4. 5. 2013

Vsebina

Vsebina.....	1
Biografija Avtorja.....	2
Delo.....	2
Nastanek besedila.....	2
Povzetek zgodbe dela:.....	3
Motivno tematska analiza.....	4
Oznaka oseb.....	5
Hasan Ibn Saba/Seduina.....	5
Avani Ibn Tahir.....	5
Mirjam.....	6
Jezikovno-slogovna analiza.....	6
Moje mnenje o delu.....	7
Viri in literatura.....	8

Biografija Avtorja

Vladimir Bartol se je rodil leta 1903 pri Sv. Ivanu v Trstu. Ker je njegov oče, poštni uradnik, dobil službo v Ljubljani, se je tja preselila vsa družina. Tam je obiskoval tudi gimnazijo in študij biologije in filozofije. V tem času se je zelo navdušil za Sigismunda Freuda in Friderika Nietzscheja. Doktorat je naredil na Sorbonni v Parizu, kjer se je tudi spoznal z Josipom Vidmarjem, ki mu je dal tudi navdih za njegovo življenjsko delo Alamut. Ko je končal s študijem je odšel za leto dni služiti vojsko v Srbijo. Deloval je tudi kot urednik in sodeloval pri mnogih časopisih in revijah. Med vojno se je pridružil OF. Po vojni je bil deset let v Trstu, nato pa se je vrnil v Ljubljano. Od leta 1960 je bil tudi sodelavec SAZU. Umril je leta 1967 v Ljubljani za rakom.

Delo

- Drama Lopez
- Zbirka kratke proze Al Araf
- Roman Alamut

Svoja dela je objavljala v različnih revijah, med njimi izstopata Ljubljanski Zvon in Modra ptica. Pisal je predvsem prozo in dramatiko.

Nastanek besedila

Bartol je začel snovati roman leta 1927, ko mu je med pogovorom Josip Vidmar predstavil neko mesto v popotnih zapiskih Marca Pola po Aziji. Zgodba, ki jo je slišal, ga je zelo navdušila in takrat si je pisanje romana Alamut postavil za svoj življenjski projekt. Od tistega dne ni nikoli opustil te zamisli: neprenehoma je kaj študiral, razmišljal, si delal zapiske ... Ko se je med vojno boril v Bosanskem Brodu, je dobil mnogo izkušenj, ki se tičejo vojne in vojske. Najprej je želel ustvariti predvsem zgodovinski roman, sčasoma pa ga je vedno bolj poglobljal in iz njega naredil zgodovinski, psihološki in filozofski roman, ki v sebi združuje preteklost in sedanost. Vendar pa je moralo preteči kar nekaj časa, preden je ideja dokončno dozorela v njem. Do tedaj pa je pisal manjša prozna dela, ki jih je objavljala v reviji Modra Ptica, ki jih je na koncu zbral v zbirki Al Araf. V tem času je nanj vplivalo tudi delo Macht und Geheimnis der Jesuiten, na temo katerega je tudi napisal esej o jezuitih in

prostozidarjih, za katerega je trdil, da je neizogiben za razumevanje Alamuta. Žal pa se je esej izgubil.

Roman je začel pisati oktobra 1936. V njem zelo odmevajo dogodki, ki so se v tem času vršili – začetek vojne, vzpostavitev totalitarnih režimov ... Napisal in izdal ga je leta 1938, vendar ni doživel odziva, ki bi si ga Bartol želel. Ko je roman izšel je bil v Sloveniji popularen socialni realizem, zato so njegovo delo šteli med tiste bolj trivialne. Šele kasneje, ko so se začeli vršiti teroristični napadi islamskih skrajnežev, je roman zbudil zanimanje: najprej v tujini, posledično pa še v domovini.

Povzetek zgodbe dela:

Zgodba se začne s prikazom, kako se utrdbi Alamut bliža karavana z deklico Halimo, ki je bila kupljena na bazarju. Pripeljejo jo v lepe vrtove, ki so za Alamutom, kjer se skupaj z nekaterimi drugimi deklicami uči mnogih stvari – Korana, plesa, pesnikovanja, (...), predvsem pa umetnosti ljubezni. V istem času pa pride na grad tudi mladenič Ibn Tahir, ki si želi pridružiti izmailcem v boju za njihovo stvar. Glavni na gradu je Hasan Ibn Saba, ki ga kličejo tudi Seduina (tisti, ki ima oblast nad življenjem in smrtjo). Trdi, da je prerok, ki mu je Alah dal ključke od raja. Ibn Tahir se uči za fedaija (tisti, ki se žrtvuje). Njihov pouk je strog in težak, urijo se v raznih vojaških veščinah, v samoobvladovanju, Koranu, pesništvu, slovnicu, geogafiji ... Predvsem pa jih vzgajajo v popolni pokorščini in slepi veri v Seduino. Seduina pa je večino časa zgodbe v svojem stolpu in se ne kaže veliko ljudstvu, zato je v očeh prebivalcev Alamuta na moč skrivnostna, že nekako mistična oseba, večina ga namreč sploh nikoli ni videla. Življenje tako teče, nakar pa sredi poletja prispe do Hasana novica, da se približuje turška konjenica. Šolanje in priprave so zato končane in učenci so posvečeni v fedaije. Tri, ki so se v bitki najbolj izkazali (Ibn Tahirja, Sulejmana in Justufa) nato Hasan "popelje v raj". To stori tako, da jih omami s hašišom in jih nato speče prenese v vrtove za gradom. Tam se zbudijo obdani od deklet, ki se morajo pretvarjati, da so hurije. Z nekaterimi izmed njih se nesmrtno zaljubijo in ko jih prenesejo nazaj, hudo hrepenijo, da bi se lahko vrnili. Med tem časom pa Hasan svojima pomočnikoma, ki jima je nameraval predati svoje delo, razlaga svojo življenjsko filozofijo. Razloži jima prvo pravilo izmailstva "nič ni resnično, vse je dovoljeno". Govori jima o varljivosti čutov, ki prinese relativnost vseh stvari, vključno z najbolj moralnimi stvarmi. Predstavi jima svoj "stroj", ki ga je ustvaril in temelji na fedaijih, ki so doživeli živo izkušnjo raja. Zato bodo napram smrti neustrašni, še več, želeli si je bodo. Trdi, da na svetu obstajata dve vrsti ljudi: ljudje, ki ne želijo resnice, ampak pravljice in bajke, ki jim bodo verjeli, da jim bodo dajale trdnost in tolažbo, in ljudje, kot je on, ki želijo spoznati resnico. Resnica, ki jo je spoznal, mu daje to oblast, da vodi in upravlja življenja drugih. In tako, kot je Hasan napovedal o fedaijih, se tudi zgodi: neomajno zaupajo, da je nauk Seduine resničen in da bodo, če ga bodo ubogali, lahko zopet prišli v raj. Tako postanjejo kot nekakšna živa bodala v rokah Seduine. Tako pošlje Seduina prvega izmed fedaijev, Ibn Tahirja, da umori Nizama al Mulka, sultanovega vezirja in Hasanovega mladostnega prijatelja, ki ga je izdal.

Tahir to zares naredi, še pred smrtjo pa mu Nizam al Mulk razodene, da ni bil v rajju, pač pa v vrtovih deilemskih kraljev, ki so jih zgradili za utrdbo v svoje razveseljevanje in da se vrhovni izrek izmailstva glasi: Vse je resnično, nič ni nemogoče. Takrat se Ibn Tahir zave svoje zmote in sklene, da bo ubil Hasana. Zato mu dovolijo, da se vrne na Alamut. V času njegove odsotnosti pa se sultanova vojska že zelo približa gradu in ga začne celo nekoliko naskakovati. K Hasanu pride sel s sporočilom, da sultan zahteva, da se trdnjava Alamut preda. Hasan pa mu odgovori na zelo poseben način. Po psihični pripravi (zelo dolgo ga pusti čakati na žgočem soncu) pride ven, mu pove, da se ne bodo predali. Nato pa ukaže Justufu naj se zabode in Sulejmanu, naj skoči iz vrha stolpa. Oba to brez pomišljanja in z velikim veseljem storita, saj verjameta, da bosta zato lahko prišla v raj. To sporočilo in dejstvo, da je Nizam al Mulk mrtev, prinese v vojsko ogromno nemira. Popolnoma pa vojska postane razpuščena, ko eden izmed fedaijev umori sultana. Ibn Tahir pa se ta čas vrne na Alamut in gre, da umori Hasana. Ta pa to zasluti, zato se zaščiti in ujame Tahirja v past. Razloži mu tedaj svojo miselnost in svoj nauk in Tahir ga razume in sprejme za svojega ter tako postane duhovni sin Hasana. Nato gre študirat in poskusit osvojiti vsa znanja, ki jih lahko človek osvoji, življenje na Alamutu pa teče dalje. V Raj prihajajo novi fedaiji in dvema dekletoma, Halimi in Mirjam, se zlomi srce, ko izvesta, da so njuni ljubljenci mrtvi, zato še sami naredita samomor. Zgodba se sklene z opisovanjem borbe za prestol in vsesplošnega kaosa v Iranu.

Motivno tematska analiza

Kot je že bilo omenjeno, je avtor najprej želel napisati izključno zgodovinski roman. Zgodba ima dejansko zgodovinsko osnovo. Govori o trdnjavi Alamut, ki leži v Iranu, takrat Perziji, in je središče verske ločine izmailcev, ašašinov. Izmaelci so znani kot skrajna veja šiitov, muslimanov, ki ne priznavajo Sune, in trdijo, da je pravi kalif (verski vodja) potomec Mohameda in ne ta, ki se je potem razglasil za njegovega naslednika in ga priznavajo suniti. Skupen jim je tudi upor proti Turkom, ki so zasedli njihovo deželo. Ašašini pa so bili sekta izmailcev in jih je vodil Hasan Al-Sabbah. Imel je močno vojsko, posebej pa so izstopali fedaiji, ki so verjeli, da bodo za svoja junaštva poplačani z rajem. Hasan jih je omamljal z mamilom hašišom (arab. Asasin, zato ašašini), pod katerega vplivom, so bili na migljaj pripravljeni dati svoje življenje. Na teh zgodovinsko izpričanih dejstvih je avtor zgradil svoj roman. Vendar pa roman ni samo zgodovinski, ampak je tudi globoko psihološki in filozofski. Hasan je do ponatankosti poznal psiho človeka, zato ga je lahko tako dobro in načeloma uspešno manipuliral. Avtor bralca s filozofijo, ki nam jo predstavi preko Hasana, izzove k razmisleku o relativizmu in o opravičljivosti sicer etnično zelo spornega manipuliranja ljudi. V njem se pokaže Nietzschejeva teorija o volji do moči, da obstajajo ljudje, ki so vodje in ljudje, ki sledijo. Ti ljudje, ki naj bi vodili imajo oblast boga – oblast nad tem kaj je dobro in kaj ne. Izziva bralca, ali se je pripravljen povzpeti na Al Araf – zid, ki ločuje raj od pekla. Nanj se povzpnejo redki ljudje, ki ne uživajo raja in ne trpijo muk pekla, ampak gledajo na eno in na

drugo stran ter spoznavajo. Avtor pa nam vse to prikaže tako, da spoznamo tudi islamsko kulturo in način razmišljanja. Popelje nas v orientalski svet, ki ga do tedaj večinoma nismo poznali. Prikazuje tamkajšnje navade, ki se tičejo poroke, molitve, sužnjelastništva, bojev, mišljenj ... V njem se ukvarja z vprašanjem ljubezni, ki ga oriše z mnogimi različnimi odtenki in ga razsvetli z mnogih različnih kotov. Zanimivo je tudi, kako Hasan ravna s svojimi otroki. Ne smatra jih kot nekoga, ki bi imeli zaradi dejstva, da so njegovi, večjo vrednost ali veljavo in jim ne izkazuje ljubezni. Svojega sina celo obsodi na smrt. Medtem pa mu je Ibn Tahir, ko spozna njegov nauk, mnogo bolj pomemben, ker ga ima za duhovnega sina. Tu knjiga načanja tudi družinsko tematiko.

Oznaka oseb

Hasan Ibn Saba/Seduina

Rodil se je v Iranu, ki je bil pod oblastjo Turkov, v družino alijevcev (ločina izmailcev), zato ga je že od malega zanimal spor glede Mohamedovega naslednika. Tako je na svojem raziskovanju o tem slišal vrhovno načelo izmailstva (Nič ni resnično, vse je dovoljeno), ki ga je tako pretreslo, da je hudo zbolel. Njegov življenjski projekt je bil osvoboditi Iran izpod Turkov. To idejo je povedal svojim sošolcema Omarju Hajamu in Nizamu al Mulku. Dogovorili so se, da bo tisti, ki mu bo prvemu uspelo napredovati, k temu pomagal še drugima dvema. Hasan se je trudil, da bi ljudem dopovedal, da je Koran produkt zmešanih možganov, vendar je naletel na gluha ušesa. Nizam al Mulk pa je takrat postal veliki vezir pri sultanu. Držeč svojo obljubo, je povišal tudi Hasana, vendar ker je bil Hasan zabavnejši od Nizama, ga je dvor vse bolj ljubil, zaradi česar se ga Nizam odloči izdati. Hasan je zbežal in njegov prijatelj Omar Hajam mu je dejal, da če želi, da mu verniki sledijo, naj jim odpre vrata v raj. Ta misel je tako postala Hasanov osrednji cilj. Za 5000 zlatnikov je kupil grad Alamut in na njem se je začela odvijati že znana zgodba. V njej se Hasan kaže kot nihilist. Prepričan je, da je čutnost varljiva in zato ne vidi nobene ovire, zakaj bi se ne igral z življenji ljudi. Je zelo študiran in hrepeni po presežnem. Sam je svoje življenje označil kot življenje na Al Arafu. Tudi ljubezensko in družinsko življenje se mu ne zdita nič manj relativna.

Avani Ibn Tahir

Avani Ibn Tahir je postaven fant, ki je prišel na trdnjavo Alamut po naročilu svojega očeta, da bi maščeval svojega deda, ki je bil ubit v boju za izmailsko stvar. Ko pride na grad Alamut se začne učiti za fedaia. Kmalu se pokaže za najbolj sposobnega in zagnanega, poleg vsega pa je tudi pesnik. S pesmimi si pomaga odganjati dvome, ki ga obhajajo, ti pa se razblinijo, ko obiše t.i. raj. Tam se nesmrtno zaljubi v deklico Mirjam, ki je bila tudi Hasanova ljubica. Ko

se mu ob napadu na Nizama al Mulka odprejo oči, postane enako goreč, kot je bil prej za izmailce, le da proti njim in želi ubiti Hasana. Ko pa mu ta razodene svoj načrt in svojo filozofijo, jo ponotrani in gre v svet kot filozof Avani, iščoč resnice in znanja. Kar ga posebno odlikuje je odločnost in vztrajanje pri doseganju ciljev.

Mirjam

Je ena izmed deklet v vrtovih za gradom. Imela je zelo burno ljubezensko življenje. Začela je kot kristjanka, starši so jo izročili v zakon z nekim zelo starim možem, ki jo je imel neskončno rad, ona pa ga ni marala. Zaljubila pa se je v nekega Mohameda, s katerim je zbežala. Na poti so jo ujeli, ubili Mohameda, njo pa pripeljali nazaj, pretepli in jo prodali za sužnjo. Tako je pristala v vrtovih. Tam se je zblížala s Hasanom, saj sta imela ključen skupen element: nevero v boga in simpatiziranje z nihilizmom. Pomagala mu je pri izpeljavi njegovega načrta in bila njegova zaupnica. Ko so prvi fedaiji prišli v vrtove, je imela dolžnost, da poskrbi za Ibn Tahirja, s katerim sta se zaljubila. Takrat je začelo iti v vrtovih marsikaj narobe, zato se je omehčala in prosila za usodo nekaterih deklet in fantov, vendar ji Hasan ni ustregel. Ko je izvedela, da je Ibn Tahir mrtev, si je v kopalnici prerezala žile in umrla. Je človek s strtim srcem, ki pa je kljub vsemu sposobno ljubiti. Simpatizira z nihilizmom, ampak ga ni sposobna živeti.

Jezikovno-slogovna analiza

Roman je sestavljen iz 21 poglavij, ki so še nadalje razdeljena. Naprej beremo zgodbo deklic in zgodbo na drugi strani trdnjave Alamut ločeno, vsako v svojem poglavju, dokaj kmalu pa se zgodbi združita in v ospredje je postavljeno dogajanje na gradu Alamut. Idejo zgodbe nam avtor razkriva postopoma, najprej namreč ne veš, zakaj se stvari dogajajo in kaj pomenijo in le postopno se nam odkrivajo avtorjeve misli. Zgodba je načeloma sintetična, vendar pa ima analitične vstavke. Na ta način npr. izvemo Mirjamino in Hasanovo zgodbo. Pripovedovalec je vsevedni in tretjeosebni, vendar pa roman vsebuje mnogo dialogov, iz katerih izvemo idejo in bistvo romana. Zgodba se počasi stopnjuje in vrh je, ko spoznamo kako Hasan manipulira z ljudmi. To pove med časom, ko so trije fedaiji v vrtu, on pa jih s stolpa opazuje. Razplet je, ko se Ibn Tahir odloči, da bo postal filozof Avani. Jezik je morda mestoma starinski, sicer pa nič posebnega. Pravijo, da je imel avtor težave z izražanjem, kar je potrdil tudi on sam, vendar jaz tega med branjem nisem opazila. Slog je berljiv in lahek, le na mestih, ki so zelo filozofska, je morda stvari včasih treba počasneje prebrati. Avtor se ne ustavlja pri podrobnih popisih dogodkov kot takih, ampak se usmeri v delovanje psihe.

Moje mnenje o delu

Knjigo sem začela brati po čistem naključju, povsem nenamerno. Videla sem jo namreč, ko jo je brala moja sestra in ko sem prebrala prvih nekaj strani, me je tako pritegnila, da sem odložila knjigo, ki sem jo brala pred tem, dokler nisem prebrala Alamuta do konca. Na začetku, me je pritegnilo prav to, da nisem vedela kaj se dogaja; spraševala sem se, kdo je ta deklica, Halima, in zakaj so jo pripeljali v vrtove. Ker je bila zgodba tako zelo skrivnostna, me je pritegnila. Zdi se mi, da je način, kako je napisana, zelo dober, saj v bralcu vzbudi zanimanje. Ko pa se je zgodba razvijala, mi je bilo zelo zanimivo opazovati in preučevati različne nazore, ki so jih imele literarne osebe in kako so ti nazori vplivali na njihovo življenje, čustvovanje ... Zanimivo je, kako lahko nek nazor ali vera vplivata na življenje človeka. In grozljivo je, kako je mogoče, da neki človek tako zelo preuči psiho človeka, da je zmožen tako manipulirati z ljudmi. Uganka mi je tudi, kako lahko ta človek živi laž in ob tem ne znori. Sploh ker gre za zgodovinska dejstva. Sprašujem se, kaj je bil zgodovinsko resničen vzrok Hasana, da je to počel, kaj ga je pripeljalo do tega ... Prepričana sem namreč, da za tem vendarle ne more biti le en filozofski razmislek, ampak nekaj globjega. Zdi pa se mi, da vendarle ni vredno živeti samo tako, kakor lahko spoznaš iz neke filozofske teorije. Najprej zato, ker je filozofskih nazorov mnogo in mnogo je takšnih, za katere ne najdeš pravega ugovora, hkrati pa obstajajo tudi takšni, ki si v nekaterih segmentih nasprotujejo. Poleg tega, pa se mi življenje, ki ga je živel Hasan, ne zdi vredno živeti, v kolikor imaš drugo izbiro. Če namreč sam ne ve, kaj je resnica, zakaj ne bi torej živel tako, kot živijo ostali, ki kakor on ne poznajo resnice in si ne kompliciral življenja po nepotrebem. Sam je namreč rekel, da ga je strah, da je morda le lutka v rokah koga drugega. Kljub temu pa, da sama nisem nihilist, pa mi je bila knjiga kljub nekakšnemu "propagiranju" le-tega všeč. Zelo zanimivo mi je bilo brati o ljubezenskem življenju Mirjam, o njenih ranah, prav tako o Halimi, njeni otroškosti in nedolžnosti in o življenju deklet za gradom in njihovih mislih. Zanimivo mi je bilo tudi opazovati verski zanos fedaijev in vseh ljudi na Alamutu. Najbolj pa mi je bila zanimiva teorija Al Malika, ki je fedaije uril v samopremagovanju, da človek velikokrat želi storiti, kar mu ukaže gospodar, vendar nima moči, ker ne zna premagati samega sebe. To se mi zdi globoko resnično, ker to izkušam tudi v svojem življenju. Vsekakor sem bila vesela, da sem to knjigo lahko prebrala in se mi zdi ena izmed boljših knjig, ki se jih učimo v šoli in je kvalitetnejša od marsikaterega domačega branja, od katerega za življenje ne odnesemo prav ničesar.

Viri in literatura

Bartol, V.: Alamut, Maribor, Založba Obzorja Maribor in Lipa Koper, 1984.

BRANJA 3 : berilo in učbenik za 3. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol / [avtorji posameznih poglavij] Darinka Ambrož ... [et al.] ; [izbor slikovnega gradiva Vesna Bukilica ... [et al.] ; urednica Majda Degan-Kapus]. - 1. Izd., 1. Natis. - Ljubljana : DZS, 2002

UMETNOST besede : berilo 3 : učbenik za slovenščino – književnost v 3. letniku gimnazij / Darja Pavlič ... [et al.] ; [ilustratorji Zvonko Čoh ... [et al.] ; slikovno gradivo arhiv MKZ in drugi]. - 1.natis. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 2009